

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BOLALARDA MUSTAQILLIGINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Zokirova O'g'iloy

Qo'qon universiteti Ta'lim fakulteti Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1-24 guruh talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20226577>

Annotatsiya: Ushbu tezisdagi maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarning mustaqilligini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni tahlil qilinadi. Bugungi kunda pedagogika sohasida innovatsion metodlar va texnologiyalarni qo'llash bolalarning bilim olish jarayonini samarali va qiziqarli qilishga xizmat qilmoqda. Bolalarning mustaqil fikrlash, o'z-o'zini boshqarish va mas'uliyatni his qilish kabi ko'nikmalarni rivojlantirishda interaktiv usullar, onlayn platformalar va o'quv dasturlarining muhim roli bor. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning bolalarning o'rganish jarayoniga ta'siri, ularning mustaqillikni shakllantirishga yordam beruvchi afzalliklari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ta'lim tizimida texnologiyalarni samarali tarzda qo'llash, pedagoglar va ota-onalarning roli, shuningdek, texnologiyalarning pedagogik asoslari haqida asoslab beriladi

Kalit so'zlar: Mustaqillik, pedagogik texnologiyalar, bolalar ta'limi, innovatsion metodlar, o'quv platformalari, interaktiv ta'lim, mustaqil fikrlash ta'limda texnologiyalarning roli, onlayn ta'lim, o'qituvchi roli, kompyuter ilovalar

KIRISH

Bugungi ta'lim tizimida bolalarning mustaqilligini rivojlantirish masalasi jiddiy ahamiyat kasb etmoqda. Mustaqil fikrlash, o'z-o'zini boshqarish va o'z qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan ta'limning ahamiyati tobora oshmoqda. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar esa ta'lim jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqmoqda. Ushbu maqolada bolalarni mustaqilligini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning roli va ularning ta'limda qo'llanilishi tahlil qilinadi.

1. Bolalarni mustaqilligini rivojlantirishning ahamiyati

Mustaqil fikrlash va o'z-o'zini boshqarish bolalar uchun muhim hayotiy ko'nikmalar hisoblanadi. Ushbu ko'nikmalarni rivojlantirish, o'z navbatida, o'quvchilarning akademik muvaffaqiyatlari, ijtimoiy munosabatlari va hayotdagi muvaffaqiyatlari uchun mustahkam asos yaratadi. Zamonaviy ta'limda, ayniqsa, bolalar ta'limining individual yondashuvni talab qiladigan davrda, mustaqillikni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini interaktiv, samarali va qiziqarli qilish imkonini beradi. Quyidagi texnologiyalar bolalar mustaqilligini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi: Onlayn o'quv platformalari Bu platformalar bolalarga o'z vaqtida va joyida o'rganish imkonini beradi. Interaktiv videolar, testlar va boshqa o'quv vositalari bolalarga mustaqil ravishda bilim olishni o'rgatadi. Kompyuter va mobil ilovalar Turli ta'lim ilovalari va o'yinlar bolalar uchun o'quv jarayonini qiziqarli va interaktiv qiladi. Bu texnologiyalar bolalar va o'qituvchilar o'rtasidagi munosabatlarni yanada yaqinlashtiradi. Elektron kutubxonalar va resurslar. Zamonaviy kutubxonalar va onlayn resurslar orqali bolalar bilim olish uchun kerakli materiallarga osonlik bilan kirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Blended learning (aralash ta'lim) Bu usul an'anaviy darslar va onlayn ta'limni birlashtirib, o'quvchilarga mustaqil o'rganish vaguruhlarda ishlash imkoniyatlarini beradi. [XUDOYBERDIYEVA, G. A. (2018). ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING TA'LIMDAGI ROLI. TOSHKENT: O'ZBEKISTON

RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI] Zamonaviy pedagogik texnologiyalar bolalarni faqat bilim bilan ta'minlab qolmay, balki ularning mustaqil fikrlashini va qaror qabul qilish qobiliyatlarini ham rivojlantiradi. Masalan, onlayn ta'lim platformalarida bolalar o'zlarining o'rganish sur'atlarini boshqarishlari mumkin, bu esa mustaqillikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, interaktiv ta'lim metodlari bolalarga o'z xatolaridan o'rganish imkoniyatini beradi, bu esa o'z-o'zini baholash va o'z ustida ishlashni rag'batlantiradi. Pedagoglarning roli texnologiyalarni samarali qo'llashda muhimdir. Ular o'quvchilarga texnologiyalardan qanday foydalanishni ko'rsatib berishlari, bolalarning mustaqil fikrlash va o'rganish qobiliyatlarini shakllantirishda yordam berishlari kerak. Shuningdek, pedagoglar texnologiyalar yordamida o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olib, ularga mos ta'lim yondashuvlarini ishlab chiqishlari zarur. [AZIZOV, S. (2020). PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR]

ishtirokchiga aylantiradi hamda individual qobiliyatlarni rivojlantirishga yordam beradi. Zamonaviy texnologiyalar pedagog va tarbiyachilardan o'z ustida doimiy ishlashni, innovatsion fikrlashni va moslashuvchanlikni talab etadi. Maktabgacha ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rnini. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun bilim olish jarayoni o'yin, tajriba va muloqot asosida amalga oshiriladi. Shuning uchun maktabgacha ta'lim muassasalarida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish bolalarning tabiiy qiziqishlarini qo'llab-quvvatlash, ularni mustaqil o'rganishga rag'batlantirish va o'z imkoniyatlarini namoyon qilish uchun zarur sharoit yaratadi. Zamonaviy texnologiyalar orqali bolalarning bilim, ko'nikma va malakalari faqat eslab qolish darajasida emas, balki amaliyotda qo'llash darajasida shakllanadi. Maktabgacha ta'limda qo'llanilayotgan asosiy zamonaviy texnologiyalar va metodlarga quyidagilarni misol qilish mumkin: O'yin texnologiyalari. O'yin — bolalar uchun eng tabiiy o'rganish shaklidir. Didaktik o'yinlar, ijodiy va rolli o'yinlar bolalarda bilimlarni mustahkamlash, ijtimoiy muomala ko'nikmalarini rivojlantirish va o'z-o'zini ifoda etish imkoniyatini yaratadi. O'yinlar orqali bolalar atrof-muhitni o'zlashtiradi, vazifalarni yechishda mustaqil fikrlashga o'rganadi. Misol: "Qaysi rang?", "Top va ayt", "Kimni topamiz?" kabi o'yinlar orqali bolalarning ranglar, shakllar va sonlar haqidagi bilimlari mustahkamlanadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT). AKT vositalari — interaktiv doskalar, ta'limiy video, multfilmlar, elektron o'yinlar va dasturlar yordamida bolalarning bilim olish faoliyati yanada qiziqarli va samarali bo'ladi. AKT orqali bolalarning diqqat va eslab qolish qobiliyatlari, mantiqiy fikrlash va vizual tasavvurlari rivojlanadi. Misol: "Smart board" orqali interaktiv mashqlar bajarish yoki ta'limiy dasturlar yordamida hayvonlar, o'simliklar haqidagi bilimlarni o'zlashtirish. Loyihaviy texnologiya. Loyihalar bolalarning mustaqil izlanish faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan. Loyiha ustida ishlashda bolalar materialni to'playdi, tahlil qiladi va natijani taqdim etadi. Bu metod bolalarda liderlik, muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi. Misol: "Mening oilam", "Tabiatni asraymiz" kabi loyihalar orqali bolalar o'z bilimlarini amaliy faoliyat bilan boyitadi. Sog'lomlashtiruvchi texnologiyalar. Maktabgacha yoshdagi bolalarning sog'lig'ini mustahkamlash maqsadida sog'lomlashtiruvchi texnologiyalar keng qo'llaniladi. Badantarbiya mashg'ulotlari, harakatli o'yinlar, nafas olish mashqlari bolalarning jismoniy rivojlanishini ta'minlaydi. Misol: "Ertalabki gimnastika", "Harakatli musiqali o'yinlar" yordamida bolalarda sog'lom turmush tarzi odatlari shakllantiriladi. [MURATXO'JAYEVA Z.B. – ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA TA'LIM SIFATI. TOSHKENT, 2025]

Pedagogika nazariyasida ta'lim mazmunining shakllanishi bo'yicha tamoyillar ishlab chiqilgan. Ular ta'lim mazmunining jamiyat, fan, madaniyat va shaxsning rivojlanishiga mos bo'lishini ta'minlaydi. Mustaqil ta'lim jarayoni turli metod va shakllarni qamrab oladi. Asosiy e'tibor

talabaning mustaqil ishlashiga qaratiladi. Bu jarayon axborot manbalarini tanlash, ulardan oqilona foydalanish, amaliy mashqlar orqali malaka oshirish va aqliy faoliyatni rivojlantirish imkonini beradi. Mustaqil ta'lim shuningdek talabalarning muloqot va tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantiradi. Pedagogika nazariyasida aqliy tarbiya shaxsni hayot va mehnatga tayyorlashning asosiy jihati sifatida belgilanadi. Ilmiy-texnik taraqqiyot - fan, texnika va ilg'or texnologiyalar yutuqlarini ishlab chiqarish va boshqa sohalarga tatbiq etish jarayonidir. ITI (Ilmiy-texnik inqilob) - yirik ilmiy kashfiyotlar ta'sirida yuzaga keladigan texnologik va ishlab chiqarishdagi sifatli o'zgarishlarni anglatadi. Tanqidiy fikrlash jarayoni axborotni tahlil qilish, taqqoslash, sharhlash va xulosa chiqarish jarayonlarini o'z ichiga oladi. U o'quvchilarning fikrlashini rivojlantiradi va mustaqil qaror qabul qilishga yo'naltiradi [TO'RAQULOV S.A. – TA'LIMDA INNOVATSION YONDASHUVLAR VA SAMARADORLIK. TOSHKENT, 2018]

Xulosa

Xulosa qilib aytganda faoliyatga yo'naltirilgan pedagogik o'yinlar o'quvchilarning diqqat, xotira, tafakkur, ijodiy yondashuv va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, ular motivatsiyani oshiradi, muloqot madaniyatini shakllantiradi va ta'lim jarayonini jonlantiradi.

References:

1. Xudoyberdiyeva, G. A. (2018). Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularning ta'limdagi roli. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi
2. Azizov, S. (2020). Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot Toshkent: Fan va texnologiya
3. Muratxo'jayeva Z.B. – Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ta'lim sifati. Toshkent, 2025.
4. To'raqulov S.A. – Ta'limda innovatsion yondashuvlar va samaradorlik. Toshkent, 2018